

період особлива увага звертається на новітні технології, що сприяють розвитку професійних компетентностей педагогів. Фахівцями інституту пропонуються різні форми самоосвіти та підвищення кваліфікації: майстер-класи, тренінги, семінари, вебінари, круглі столи тощо.

Застосування сучасного комплексу знань і умінь педагогічної теорії, здійснення інноваційної діяльності стає основою оновлення освітнього процесу, реформування освітньої галузі й підвищення статусу самого педагога. До умов, які зможуть підвищити результативність діяльності педагогів відносять: запровадження державно-громадської моделі управління; модернізація функцій освітньої діяльності педагога; здійснення стратегічного управління закладом освіти, що зможе забезпечити його конкурентноспроможний розвиток у майбутньому.

Таким чином, очікуваними результатами педагогічної діяльності при здійсненні освітнього процесу є: забезпечення саморозвитку у педагогів та учнів, уміння бути самокритичними і готовими до змін; усвідомлення значення своєї ролі керівника й організатора, формування почуття впевненості в собі; визначення життєвого середовища, в якому в учнів формується готовність вчитися, творчо працювати, орієнтуватися в ситуаціях, людях і обставинах; поява прагнення до чесної конкурентності; формування вміння приймати педагогів і учнів такими, якими вони є.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корольок С. В. Управлінська культура керівника школи / С. В. Корольок // Постметодика, 2003. – № 5-6. – С. 85-88.
2. Луценко С.М. Формування компетентного керівника навчального закладу в умовах післядипломної освіти / С.М.Луценко // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Інноваційна діяльність та дослідно – експериментальна робота в сучасній освіті» 27 жовтня 2016 року, м.Чернівці – Електронний ресурс - Режим доступу: <http://ippobuk.cv.ua/index.php/2012-12-11-20-55-13>
3. Мармаза О.І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О.І. Мармаза. - Х. : Видавнича Група "Основа", 2004. - 240 с.
4. Мельник В. К.Підвищення управлінської кваліфікації керівника загальноосвітнього навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. К. Мельник. – К.,2003. – 220 с.
5. Мельниченко В. Нові підходи до управління навчальним процесом у ПТНЗ / В. Мельниченко // Професійно-технічна освіта. - 2004. - № 2. - С. 20-21.
6. Про концептуальні засади реформування системи освіти України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/17/mon.pdf>
7. European Commission. Common European Principles for Teacher Competencies and Qualifications. – Brussels : European Commission, 2005. – Режим доступу: [http:// europa. eu.int/comm/education/policies/2010/doc/](http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/)

REFERENSES

1. Korolyuk S.V. Uprillinska culture of the school curry / S.V. Korolyuk // Postmethodics, 2003. - No. 5-6. - S. 85-88.
2. Lutsenko S.M. Form of competent core curriculum vitae in the minds of public diplomacy / S.M. Access mode: <http://ippobuk.cv.ua/index.php/2012-12-11-20-55-13>
3. Marmaza O.I. Innovatsiyni pidhodi up to governing the main mortgage / O.I. Marmaz. - X.: Vidavnicha of the Group "Basis", 2004. - 240 p.
4. Miller V.K. Pidvishchennya kompanif kvalifikatsii kerivnika zagalno osvinnogo nachalnogo tabla in the system of postgraduate pedagogical education: dis. ... cand. ped Sciences: 13.00.01 / V.K. Melnik. - K., 2003. -- 220 s.
5. Melnichenko V. New approaches to managing the initial process at the PTNZ / V. Melnichenko // Professional and technical education. - 2004. - No. 2. - S. 20-21.
6. About the conceptual ambush of reforming the system of living in Ukraine [Electronic resource] - Access mode: <http://mon.gov.ua/News%202016/08/17/mon.pdf>
7. European Commission. Common European Principles for Teacher Competencies and Qualifications. - Brussels: European Commission, 2005. - Access mode: [http:// europa. eu.int/comm/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf).

УДК: 37.091.33: 94

Драновська Світлана,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціально-гуманітарної освіти,
КЗ Сумський ОППО,
м.Суми, Україна

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ЗАСОБАМИ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ НАВЧАННЯ

У статті розглядається питання формування критичного мислення учнів на уроках історії засобами онлайн сервісів навчання. Онлайн навчання є необхідною складовою отримання ґрунтовних знань серед здобувачів освіти. Така форма дозволяє бути активним учасником освітнього процесу, залучатися до цікавих

проектів, виконувати інтерактивні завдання, використовувати гаджети в освітніх цілях. Онлайн сервіси допомагають формувати критичне мислення, так як виникає необхідність працювати з великим об'ємом інформації, аналізувати, систематизувати та узагальнювати отриманий матеріал. До відомих онлайн ресурсів належить – Historypin, Histography, Google Scholar та інші.

Ключові слова: критичне мислення, онлайн сервіси, історія, навчання, заклади освіти.

Драновская С.В. Формирование критического мышления учащихся на уроках истории средствами онлайн сервисов обучения.

В статье рассматривается вопрос формирования критического мышления учеников на уроках истории средствами онлайн сервисов обучения. Онлайн обучение является необходимой составляющей получения фундаментальных знаний среди соискателей образования. Такая форма позволяет быть активным участником образовательного процесса, привлекаться к интересным проектам, выполнять интерактивные задания, использовать гаджеты в образовательных целях. Онлайн сервисы помогают формировать критическое мышление, так как возникает необходимость работать с большим объемом информации, анализировать, систематизировать и обобщать полученный материал. К известным онлайн ресурсам принадлежат – Historypin, Histography, Google Scholar и другие.

Ключевые слова: критическое мышление, онлайн сервисы, история, обучение, заведения образования.

Dranovskaya S.V. The formation of critical thinking of students in history lessons by means of online learning services.

The article deals with the formation of students' critical thinking in the history lessons by means of online learning services. Online learning is a necessary component of gaining grounded knowledge amongst education recipients. This form allows you to be an active participant in the educational process, engage in interesting projects, perform interactive tasks, use gadgets for educational purposes. Online services help to form critical thinking, as there is a need to work with a large amount of information, to analyze, organize and summarize the material received. Known online resources include

Key words: critical thinking, online services, history, training, educational institutions.

Постійний розвиток технологій змінив стиль та підхід до навчання молодого покоління. Сучасне інформаційне суспільство потребує від освіти компетентної та активної особистості. Однією із найважливіших навичок є критичне мислення, що дозволить нам успішно долати вимоги ХХІ століття, допоможе глибше зрозуміти те, що ми вивчаємо і над чим працюємо. Такий досвід потрібно розвивати, щоб вирішувати складні завдання, аналізувати та знаходити нові шляхи вдосконалення.

Розвиток критичного мислення є актуальним у час інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без постійного пристосування до нових політичних, економічних соціально-культурних обставин, без ефективного розв'язання незрозумілих ситуацій. Необхідність критичного мислення очевидна для сучасної системи освіти.

На думку американського професора Девіда Клустера, критичне мислення – це самостійне мислення, при якому інформація є відправним, а не кінцевим пунктом мислення. Автор також стверджує, що критичне мислення починається з постановки питань і з'ясування проблем, які потрібно вирішувати, прагне до переконливої аргументації та є соціальним мисленням [3].

Український науковець С. Терно вважає, що критичне мислення – це здатність ставити нові запитання, випрацювати різноманітні аргументи, приймати незалежні та продумані рішення. Критичне мислення включає в себе оцінку розумового процесу – перебігу розмірковувань, що привели нас до висновків, або тих чинників, які ми врахували під час ухвалення рішення. Критичне мислення передбачає свободу від психологічного захисту. Людині інколи важко визнавати свої помилки – і не тому, що не вистачає інтелектуальних здібностей, а тому що спрацьовує психологічний захист. Така людина часто схильна відкидати або викривляти інформацію, що не сумісна з її уявленнями про себе або світ. Отже, нерозумна людина не та, що не помиляється, а та, що не хоче помічати та виправляти свої помилки [5].

Критичне мислення – спосіб мислення, при якому людина ставить під сумнів інформацію, що отримує, і навіть власні переконання пов'язані зі здібностями мозку: умінням швидко міркувати, бачити суть, знаходити рішення, аналізувати причини і наслідки проблеми, яка виникла, генерувати нові проекти та ідеї. Це процес аналізу, синтезування й обґрунтування оцінки правдивості інформації; властивість сприймати ситуацію глобально, знаходити причини і альтернативи; здатність генерувати чи змінювати свою позицію на основі фактів й аргументів, коректно застосовувати отримані результати до проблем і приймати зважені рішення.

На думку Д. Клустера, критичне мислення не обов'язково має бути оригінальним. Ми маємо право прийняти ідею або переконання іншого представника суспільства як свої власні. Нам може бути приємно погоджуватися з чужою думкою, так як це підтверджує нашу правоту. Людина, яка критично думає може розділяти точку зору автора чи співрозмовника [3].

Мислення в процесі пізнання історії має кілька рівнів: загальне мислення; історичне мислення; критичне мислення.

Кожний наступний рівень включає попередній: загальне мислення – це загальний процес обробки інформації; історичне мислення – це процес обробки історичної інформації за допомогою методів історичного

дослідження, збагачений історичними та методологічними знаннями; критичне мислення – це процес контролю за перебігом загального та історичного мислення, їх вдосконалення [5].

Сьогодні вся світова спільнота залежить від інтернет ресурсів. Освіта теж не є виключенням. Онлайн навчання стає необхідною складовою отримання інформації та ґрунтовних знань як серед педагогів, так і серед здобувачів освіти. Така форма навчання дозволяє учням бути активними учасниками освітнього процесу, залучатися до цікавих проєктів, виконувати інтерактивні завдання, отримувати відповіді на незрозумілі питання, використовувати власні гаджети в освітніх цілях. Педагогам онлайн сервіси допоможуть реалізувати велику кількість цікавих та унікальних ідей. Крім того, така форма навчання допоможе сформувати критичне мислення в учнів: виникає необхідність працювати з великим об'ємом інформації, аналізувати, узагальнювати та систематизувати отриманий матеріал. Молодь має однаковий доступ до онлайн сервісів та інформації, але правильно її використовувати можуть не всі.

Пропонуємо далі розглянути кілька онлайн сервісів для навчання.

Так, ресурс Histography допоможе учням сформувати здатність орієнтуватися у хронологічній послідовності та розібратися з цифрами, датами та різноманітними подіями. Кожен факт – це крапка у загальному скупченні існування всесвіту, наводячи на яку можна дізнатися про подію детально.

Histography – це інтерактивна хронологія, яка охоплює 14 мільярдів років всесвітньої історії, починаючи з Великого вибуху до 2015 року. Сервіс показує історичні події з Вікіпедії та щоденно самостійно оновлює нові записані події. Інтерфейс дозволяє користувачам переглядати від десятиліть до мільйонів років. Користувач може вибрати різні події, які відбулися протягом певного періоду або проанонсувати конкретний факт або подію [4]. Наприклад, ви можете подивитися на минуле у категоріях війни, винаходи, музика, політика, катастрофи, релігія тощо. Сервіс Histography англomовний, тому активно допоможе педагогу у процесі формування критичного мислення серед учнів, так як доведеться перекладати певну частину отриманої інформації, систематизувати та робити власні висновки.

Ще один сучасний сервіс навчання, який допомагає формувати критичне мислення серед молодого покоління є Historypin. Головним автором проєкту є британська компанія «We Are What We Do», що займається соціальним бізнесом, в ролі головного партнера виступив Google.

Historypin – безкоштовний всесвітній історичний музей онлайн. У межах сервісу зібрано велику кількість історичних світлин, аудіо і відеоматеріалів. Також на цьому ресурсі містяться історії пересічних людей. Усі відомості мають географічну прив'язку. Обравши певний об'єкт, розташування якого обов'язково буде відображено на карті, змінюючи налаштування, можна подивитись як саме він виглядав у різні роки [2].

Щоб здійснити віртуальну подорож у часі за допомогою Historypin, необхідно вказати назву міста чи вулиці у рядку пошуку ресурсу. Після цього відкриється карта зі стрічкою часу, позначками історичних місць поряд, до яких є фото і безпосередньо колекції світлин чи інших матеріалів за запитом.

Окрім цього, у межах Historypin містяться різноманітні тематичні проєкти, створені активістами з усього світу. Завдяки вбудованому сервісу Google Street View, значну частину світлин можна розглядати під кутом 360 градусів. Наприклад, ресурс надає можливість кожному створити колекцію світлин або авторську віртуальну фотоекскурсію конкретною країною, містом чи вулицею.

За допомогою Historypin можна вивчати історію, переглядаючи проєкти зі світлинами різних часів, які додали користувачі з усього світу. Окрім того, можна також долучитися до спільноти краєзнавців і додати власні матеріали.

Не менш цікавим онлайн сервісом є Google Scholar або Google Академія. Це безкоштовна відкрита доступна пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. Дата виходу бета-версії – листопад 2004 року. Індекс Google Scholar включає в себе більшість рецензованих онлайн-журналів Європи та Америки найбільших наукових видавництв [1]. Цей інструмент дозволяє людям які цікавляться, знаходити широкий спектр наукової літератури в Інтернет-просторі, у тому числі наукові журнали, рецензовані статті, тези, дисертації, книги, препринти, презентації та звіти з університетів, академічних інститутів, професійних спільнот, науково-дослідницьких груп та репозиторіїв із цілого світу.

На сьогодні Google Академія має найзначнішу у світі базу джерел і найістотніше географічне, галузеве та мовне покриття. Поточний розмір бази даних Google Академія становить понад 160 млн. унікальних документів, що майже в три рази перевищує нинішнє охоплення платних конкурентів, таких як Web of Science або Scopus.

Для якісної підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з історії України учням доречно використовувати курси, які містяться на платформі Prometheus та EdEra.

Prometheus – громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів. Цей український сервіс стартував у 2014 році та набув великої популярності. Завдяки цій платформі кожен в Україні, незалежно від віку, соціального стану та місця проживання, може навчатися. Тут ви знайдете безкоштовні навчальні курси університетського рівня від викладачів КНУ, КПІ та Києво-Могилянської академії. Так, курс «Історія України. Повний курс підготовки до ЗНО» розбито на 31 тему, які відповідають програмі ЗНО та охоплюють історію України від стародавніх часів до сучасних подій у незалежній Україні

EdEra (Education Era) – освітній проєкт, у якого на меті – зробити навчання в Україні якісним та доступним. Усі курси на цьому сайті безкоштовні. До кожної лекції (коротких відео, запитань і завдань для кращого засвоєння матеріалу) додається конспект з ілюстраціями та поясненнями. Щотижня, здобувачі освітніх послуг здають домашнє завдання, а в кінці курсу – екзамен. Навчатись можна в будь-який зручний час, а успішність підтверджується сертифікатом.

Такі онлайн курси дозволяють учням визначати хронологічні межі соціально-економічних та політичних подій; локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти, події, явища і процеси на карті; визначати істотні характерні риси, етапи, складові подій, явищ, процесів минулого; розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам'ятки; формулювати версії та оцінки історичного руху і розвитку, визначати найважливіші зміни і значення подій, що відбувалися в житті України й людства.

Отже, роль педагога у процесі формування критичного мислення молоді кардинально змінилася. Нині вчитель – ментор-наставник у поєднанні з консультуванням, коучингом, психологічною допомогою, а також стимулюванням учнів до роздумів та міркувань. Головним завданням якого – навчити працювати з інтернет ресурсами, аналізувати інформацію з точки зору достовірності джерел та з огляду на упередження та забобони.

Таким чином, необхідно зазначити, що для якісного формування критичного мислення серед учнів на уроках історії необхідно: систематично використовувати у процесі навчання сучасні онлайн сервіси; активізувати учнів на проведення неупереджених досліджень засобами онлайн платформ; використовувати гаджети змістовно та з навчальною метою.

Такі заходи допоможуть сформувати основи критичного мислення та отримати основні навички: виявляти і заперечувати припущення, перевіряти фактичну точність та логічну послідовність отриманого матеріалу, розглядати контекст та вивчати альтернативи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
2. Безкоштовний історичний онлайн музей Historypin: як створити в ньому непересічний шкільний проєкт. URL: <https://vseosvita.ua/news/bezkoshtovnyi-istorychnyi-onlainmuzei-historypin-iak-stvoryty-v-nomu-neperesichnyi-shkilnyi-proiekt-5454.html>
3. Клустер Д. Что такое критическое мышление? URL: <https://rus.1sept.ru/article.php?ID=200202902>
4. Матан Стаубер. Гістографія. URL: <https://cargocollective.com/matanstauber/histogramy>
5. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії : [посібник для вчителя]. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. 70 с. URL: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_Methodology.pdf

REFERENSES

1. Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com/schhp?hl=en>
2. Free Historypin History Museum Online: How to Create a Wonderful School Project in It. URL: <https://vseosvita.ua/news/bezkoshtovnyi-istorychnyi-onlainmuzei-historypin-iak-stvoryty-v-nomu-neperesichnyi-shkilnyi-proiekt-5454.html>
3. Cluster D. What is critical thinking? URL: <https://rus.1sept.ru/article.php?ID=200202902>
4. Matan Stauber. Histogramy. URL: <https://cargocollective.com/matanstauber/histogramy>
5. Terno SO Methods of developing the critical thinking of students in the process of teaching history: [a teacher's manual]. Zaporizhzhya: Zaporizhzhya National University, 2012. 70 p. URL: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_Methodology.pdf

УДК 378.016:94(=16) «19/...»

Костиренко Тамара,
студентка факультету історії та географія
ПНПУ імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна
Тронько Тетяна,
канд. іст. наук, доцент,
ПНПУ імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ (З ДОСВІДУ РОБОТИ)

У статті розкриваються можливості використання проєктної технології навчання (у формі інтерактивного музею) при викладанні новітньої історії слов'янських народів.

***Ключові слова:** проєкт, проєктна технологія, новітня історія слов'янських народів, інтерактивний музей.*